



УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИВРЕДУ И ПРАВОСУЂЕ У
НОВОМ САДУ

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ ПОД НАЗИВОМ:
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ПРАВНИ ОКВИР ПРЕВЕНТИВНЕ И КАЗНЕНЕ ЗАШТИТЕ
ДРЖАВНИХ ФИНАНСИЈА У ФУНКЦИЈИ СПРЕЧАВАЊА ИЗБЕГАВАЊА
ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА У ПОСЛОВАЊУ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА**
мастер правник Ивица Петровић

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију:

Наставно-научно веће Факултета је на седници одржаној 7.3.2022. године, донело је одлуку о Формирању комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације под називом „Институционални и правни оквир превентивне и казнене заштите државних финансија у функцији спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката“, кандидата Ивице Петровића

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. **Проф. др Мирко Кулић**, редовни професор Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду – *председник Комисије*
2. **Проф др. Предраг Мирковић**, ванредни професор Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду – *ментор*
3. **Проф. др Драган Симеуновић**, редовни професор Факултета политичких наука, Универзитет у Београду – *члан Комисије*

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. **Име, име једног родитеља, презиме:** Ивица, Радослав, Петровић

2. **Датум рођења, општина, Република:** 03.04.1968. године, Крушевац, Р. Србија
3. **Претходно стечено звање (датум и место одбране):** Правни факултет Универзитета у Новом Саду, 2016. године.
4. **Научна, односно уметничка област из које је претходно стечено звање:**
Научна област: Правне науке
5. Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама):
 1. Ivica, P., Aleksić, V. (2018). Istorijski aspekt razvoja obaveštajnog rada, *Kultura polisa*, vol. XV, br. 36 **M51**
 2. Milošević, M., Čović, D., Petrović, I. (2018). Pravo preče kupovine nepokretnosti, Zbornik radova međunarodne konferencije Pravo, Aktuelni problemi prava i pravne nauke, Beograd 4-5.maj 2018. godine, str 298-1-316, ICIM, Beograd 2018, ISBN 978-86-6375-096-8 **M31**
 3. Trnavac D., Miljković, Lj., Petrović I. (2018). Značaj i vrednost poslovnih informacija i mere zaštite u industrijskoj špijunaži, Poslovni i pravni fakultet, MESTE, ICIM plus, Beograd 2018, Međunarodna naučna konferencija MENADŽMENT 2018, zbornik rezimea, str 195-198, ISBN 978-86-6375-094 **M33**
 4. Trnavac, D., Miljković Lj., Petrović, I. (2018): Significance and value of business information and measures of protection in industrial espionage, ICIM + Beograd, april 2018. FBIM Transactions, MESTE Beograd, Poslovni i pravni fakultet Beograd, SZ & Associates, Toronto, Canada, pp 160-168, ISSN 2334-704X (online), ISSN 2334-718X, DOI 10.12709/fbim.06.06.01.16 **M53**
 5. Mirković, P., Prokopović, I., Petrović, I. (2022). Legal relations between legal entities in regard to letter of credit with reference to the role and significance of banks in the structure of the financial sector in Serbia, Pravo – teorija i praksa, broj 3. IN PRINT **M51**

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација кандидата је написана на 228 страна. Укупан број коришћених извора прелази број од 113 извора научне, стручне и друге грађе. Поред тога, значајно су коришћени и релевантни извори из домена законске регулативе. Садржај докторске дисертације је наведене у наставку извештаја.

1. УВОД

1.1. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

1.2. ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

1.3. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

1.4. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

ГЛАВА 2. САВРЕМЕНИ КОНЦЕПТ ДРЖАВНИХ ФИНАНСИЈА И УЛОГА И ЗНАЧАЈ ЈАВНИХ ПРИХОДА

2.1. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ДРЖАВНИХ (ЈАВНИХ) ФИНАНСИЈА

2.2. ЗНАЧАЈ ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА

2.3. ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ И ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА

2.4. ПОЈАМ, УЛОГА И ЗНАЧАЈ ЈАВНИХ ПРИХОДА

2.4.1. Дефинисање и правни основ за убирање јавних прихода

2.4.2. Структура јавних прихода и примања

ГЛАВА 3. ПОРЕЗИ КАО ОБЛИК ЈАВНИХ ПРИХОДА ДРЖАВНИХ ФИНАНСИЈА

3.1. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОРЕСКОГ СИСТЕМА

3.2. ПОРЕЗИ КАО ДЕО СИСТЕМА ЈАВНИХ ПРИХОДА

3.3. ЕЛЕМЕНТИ ПОРЕЗА

3.4. ПОРЕСКА НАЧЕЛА

3.5. КЛАСИФИКАЦИЈА ПОРЕЗА

3.6. ПОРЕСКИ СИСТЕМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

3.7. ВРСТЕ ПОРЕЗА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

3.7.1. Порез на добит правних лица

3.7.2. Порез на додату вредност (ПДВ)

3.7.3. Порез на доходак грађана

3.7.4. Порез на имовину

ГЛАВА 4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ ДРЖАВНИХ ФИНАНСИЈА

4.1. НАДЛЕЖНОСТ ПОРЕСКЕ УПРАВЕ

4.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА ПОРЕСКЕ УПРАВЕ

4.3. ПОСТУПАК НАПЛАТЕ ЈАВНИХ ПРИХОДА

4.4. ПОКАЗАТЕЉИ УСПЕШНЕ ПОРЕСКЕ ПОЛИТИКЕ

4.5. ПРОЦЕС ТРАНСФОРМАЦИЈЕ ПОРЕСКЕ УПРАВЕ 2021-2025 ГОДИНЕ

4.5.1. Компоненте будућег развоја Пореске управе

4.5.2. Дигитализација Пореске управе

4.5.3. Улога дигиталних алата у прикривању и спречавању пореске утаје

4.5.4. Очекивани ефекти трансформације Пореске управе

ГЛАВА 5. ПРАВНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ ДРЖАВНИХ ФИНАНСИЈА

5.1. ЗАКОН О ПОРЕСКОМ ПОСТУПКУ И ПОРЕСКОЈ АДМИНИСТРАЦИЈИ

5.2. ЗАКОН О ПОРЕЗУ НА ДОХОДАК ГРАЂАНА

5.3. ЗАКОН О ПОРЕЗУ НА ДОБИТ ПРАВНИХ ЛИЦА

5.4. ЗАКОН О ПОРЕЗИМА НА ИМОВИНУ

5.5. ЗАКОН О ПОРЕЗУ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ

5.6. КРИВИЧНИ ЗАКОНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ГЛАВА 6. ИЗБЕГАВАЊЕ ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА – ОПШТИ ФЕНОМЕНОЛОШКИ ОКВИР

6.1. УЗРОЦИ И УСЛОВИ НАСТАНКА ПОРЕСКЕ ЕВАЗИЈЕ

6.2. ПОЈАМ И ОБЛИЦИ ПОРЕСКЕ ЕВАЗИЈЕ

6.2.1. Пореска утаја (чл. 225. КЗ)

6.2.2. Кријумчарење (чл. 236. КЗ)

6.3. ПОРЕСКА ЕВАЗИЈА У ПРИВРЕДНИМ СУБЈЕКТИМА

6.4. ПОРЕСКА ЕВАЗИЈА И СИВА ЕКОНОМИЈА

6.5. СМЕРНИЦЕ ЗА ДИЗАЈНИРАЊЕ ДЕЛОТВОРНЕ АНТИЕВАЗИОНЕ ПОЛИТИКЕ

ГЛАВА 7. МЕХАНИЗМИ ПРЕВЕНТИВНОГ СПРЕЧАВАЊА ИЗБЕГАВАЊА ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА У ПОСЛОВАЊУ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА

7.1. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ИЗБЕГАВАЊА ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА

7.2. ЕФИКАСНИЈИ РАД ПОРЕСКЕ УПРАВЕ У КОНТРОЛИ НАПЛАТЕ ПОРЕЗА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

7.2.1. Подношење пореских пријава електронским путем

7.2.2. Правовремено доношење и достављање пореских решења

7.2.3. Уједначена примена пореских прописа у пракси од стране пореских инспектора

7.2.4. Континуирано пружање пореско-правне помоћи пореским обвезницима

7.3. ОСТАЛЕ ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ИЗБЕГАВАЊА ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА

7.3.1. Развој пореског морала код пореских обвезника

7.3.2. Транспарентност пореских прописа и закона

7.3.3. Стална борба против корупције

7.3.4. Увођење синтетичког пореза на доходак грађана уз примену прогресивних пореских стопа

7.3.5. Побољшање финансијског положаја пореских инспектора

7.3.6. Координација рада државних органа на сузбијању сиве економије

7.3.7. Неопходност смањења пореских стопа и проширење основица опорезивања

ГЛАВА 8. РЕПРЕСИВНЕ МЕРЕ СПРЕЧАВАЊА ИЗБЕГАВАЊА ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА У ПОСЛОВАЊУ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА

8.1. КАРАКТЕРИСТИКЕ РЕПРЕСИВНИХ МЕРА У СПРЕЧАВАЊУ ПОРЕСКЕ ЕВАЗИЈЕ

8.2. КАЗНЕНЕ МЕРЕ ЗА ПОРЕСКА КРИВИЧНА ДЕЛА У КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ

8.3. КАЗНЕНЕ МЕРЕ ЗА ПОРЕСКА КРИВИЧНА ДЕЛА У ЗАКОНУ О ПОРЕСКОМ ПОСТУПКУ И ПОРЕСКОЈ АДМИНИСТРАЦИЈИ

8.3.1. Пореска превара у вези са порезом на додату вредност

8.3.2. Угрожавање наплате пореза и пореске контроле

8.3.3. Недозвољен промет акцизних производа

8.3.4. Недозвољено складиштење робе

8.4. ОСТАЛЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ МЕРЕ ЗА ПОРЕСКА КРИВИЧНА ДЕЛА

8.4.1. Забрана вршења позива, делатности и дужности

8.4.2. Одузимање предмета

8.4.3. Одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом

8.5. ПОРЕСКИ ПРЕКРШАЈИ ПРОПИСАНИ У ЗАКОНУ О ПОРЕСКОМ ПОСТУПКУ И ПОРЕСКОЈ АДМИНИСТРАЦИЈИ

8.5.1. Неподношење пореске пријаве, необрачунавање и неплаћање пореза

8.5.2. Пријављивање мањих износа пореза

ГЛАВА 9. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ - ОБИМ, ДИНАМИКА И СТРУКТУРА ПОРЕСКИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

10. ЗАКЉУЧАК

11. ЛИТЕРАТУРА

На основу софтверске провере аутентичности текста преко iThenticate, добијени резултат јесте 0%.

Similarity Index - 0%

Settings: Exclude quotes; Exclude bibliography(optional); Exclude Small Sources(optional – 5%)

As of: June 03, 2022 3:15:31 PM

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу правилно постављеног предмета истраживања рада од стране кандидата, уз адекватно дефинисане циљеве истраживања, односно постављене хипотезе, сви аспекти спроведеног истраживања јесу саобразни са основним постулатима самог концепта истраживања. Рад је конципиран на спроведеном теоријском и емпиријском истраживању. Теоријско истраживање јесте обухватило више сегмената рада.

У уводном делу кандидат је дао основне уводне напомене, указао на предмет и циљ рада, поставио хипотезе истраживања и указао на методе које су се у самом истраживању користиле.

Предмет истраживања докторске дисертације јесте идентификовање и анализа релевантних институционалних и правних механизма заштите државних финансија ради спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката, који имају превентивни односно казнени карактер. Пословање привредних субјеката представља веома динамички процес, који поред својих економских обележја, има додира и са различитим правним нормама које посредно или непосредно уређују тај процес. Свака економска активност привредних субјеката јесте, и може бити, правно повезана са обавезом ових правних лица према држави, односно државним финансијама, у смислу плаћања различитих врста пореза. Комплексност са једне стране, начина обављања пословних активности условљава чињеницу да ови субјекти у својим пословним интеракцијама и редовним активностима јесу предмет нормативног интереса различитих врста пореза који су постојећи у правном систему једне државе. Са тим у вези, пословање привредних субјеката јесте динамички економски и правни процес који се са становишта државе и њене пореске политике мора адресирати. Држава прописује различите пореске ситуације у оквиру релевантних пореских закона које имају за циљ да такве активности буду третиране као активности које морају бити опорезоване.

Последично, привредни субјекти јесу порески обвезници више различитих облика пореза (порез на добит правних лица; порез на додату вредност; порези на имовину и други порески облици). Схватајући значај ове чињенице, свака држава има обавезу да заштити различите пореске облике од могућих пореских евазија, како оних које имају законски карактер, тако и оних који имају карактер незаконитих евазија, пореских утаја. Заштита државних финансија, пре свега се манифестује у заштити свих облика државних прихода, а порези свакако представљају најдоминантније облике јавних прихода. Са друге стране, привредни субјекти јесу генератори различитих врста активности, како унутрашњег тако и екстерног карактера, те као такви јесу порески обвезници читаве лепезе различитих пореза. Предметна оријентација ове докторске дисертације јесте заснована на два сегмента. Прво, адекватно идентификовање свих институционалних и правних оквира заштите државних финансија, са посебним нагласком на њихову улогу и значај у спречавању избегавања плаћања пореза. Друго,

институционални и правни оквир су предметно анализирани у контексту заштите избегавања плаћања пореза привредних субјеката кроз два контекста, превентивног механизма заштите избегавања плаћања пореза и казног механизма заштите избегавања плаћања пореза, и то искључиво са становишта једне врсте пореских обвезника, привредних субјеката.

Уважавајући предметно оријентисани карактер истраживања, обим консултоване литературе и владајућих ставова јесте хетерогене природе. Потребе истраживања овако постављене теме докторске дисертације јесу мултидимензионог карактера. Са становишта потреба науке, предмет докторске дисертације јесте правно и научно аутентичан, нормативно актуелан и друштвено потребан. Предмет докторске дисертације јесте правно и научно аутентичан анализирајући сва доступна и спроведена истраживања на ову тему у моменту израде пријаве докторске дисертације. Обим и квалитет истраживања на изабрану тему јесте веома лимитирајућ у оквиру националног научног корпуса правне науке. Разлог који произилази из дате констатације јесте у мултидисциплинарном карактеру теме истраживања, која по својој предметној концепцији обухвата више области права. Из датог разлога иста јесте и много захтевнија за истраживања, и научне истраживаче, јер захтева познавање материје из области јавних финансија, привредног, односно корпоративног права, као и корпуса правних предмета из области казног права.

Последишно постоји и изостанак научних истраживања у овој области, како у квантитавном смислу мања научне продукције, тако и у квалитативном смислу научних резултата. Нормативна актуелност теме истраживања јесте јасно изражена чињеницом да сам концепт предмета истраживања на начин како је постављен обухвата више области права, од којих су неке претпеле значајне легислативне промене у протеклом периоду. Изостанак системских законских решења која су повезана са предметом истраживања су правно логична, али истовремено захтевају од научне и стручне заједнице да пронађу нормативне корелације између корпуса различитих закона и других извора права који се међусобно повезују у целину која је предмет истраживања докторске дисертације. У коначности, и шира друштвена јавност има потребу за овим видом истраживања, јер ће резултати спроведеног истраживања имати релевантан допринос у овој интересној заједници, схватајући значај теме истраживања у ширем друштвеном контексту.

Општи циљ истраживања јесте систематизовање теоријског и емпиријског знања о предмету истраживања који ће бити у функцији продубљења корпуса научног сазнања у овој области који ће бити остварен кроз израду саме докторске дисертације. Схватајући мултидисциплинарни карактер теме истраживања, циљеви истраживања уважавају такву предметну оријентацију рада. Партикуларни циљеви истраживања јесу:

- детерминисање релевантих облика јавних прихода, са посебним освртом на порез као фискалне приходе;
- анализа и утврђивање релевантног институционалног и правног оквира Р. Србије који

је у функцији заштите државних финансија;

- детерминисање превентивних мера и механизма институционалног и правног оквира Републике Србије који су у функцији заштите државних финансија, са посебним нагласком на она која су у функцији спречавања утаје пореза приликом пословања привредних субјеката;

- детерминисање казних мера и механизма институционалног и правног оквира Републике Србије који су у функцији заштите државних финансија, са посебним нагласком на она која су у функцији спречавања утаје пореза приликом пословања привредних субјеката;

- нормативна анализа концепта пословања привредних субјеката у којем долази до релевантних нормативних ситуација у којима њихово пословање постаје предмет различитих облика пореских намета као фискалних прихода по основу којих они постају порески обвезници;

- емпиријско истраживање које има за циљ приказ и анализу релевантних података о броју и карактеру предмета у пракси који се доводе у везу са избегавањем плаћања пореза привредних субјеката и корелативна анализа таквих података у односу на измене институционалног и нормативног оквира деловања државе у смислу спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката.

Резултат истраживања јесте рад научног карактера у обиму и карактеру који представља оригинални допринос правној науци који указује на институционалне и правне мехеназме превентивне и казнене заштите државних финансија који су у функцији спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката. Резултати истраживања биће од значаја како за научну заједницу у области правних наука, тако и за ширу друштвену заједницу, јер ће њени резултати бити од утицаја и на подизање опште друштвене свести о потреби институционалне и правне заштите свих облика јавних прихода, а посебно пореза као доминанте врсте јавних прихода.

План истраживања јесте конципиран у складу са општим предметом докторске дисертације, дефинисаним циљевима истраживања и резултатима. Истраживање обухвата системско прикупљање свих релевантних научних и стручних извора литературе који су партикуларни или у потпуности повезани са предметом докторске дисертације. Тако прикупљени извори јесу коришћени за постављање општег оквира истраживања, и исти су коришћени као релевантни извори литературе која је коришћена за потребе израде докторске дисертације. Избор метода истраживања јесте предефинисан сходно научном пољу предмета истраживања, односно научној области и дисциплини којој припада. Методи истраживања јесу изабрани и сходно детерминисаним циљевима и задацима истраживања који су у функцији израде рада, као и потребама провере дефинисаних хипотеза. Применом аналитичног и синтетичког метода истраживања анализиране су опште и специфичне карактеристике појава. Метод индукције коришћен је у сврху истраживања појмова у литератури. Даљи правац истраживања захтевао је примену дедукцијског приступа истраживању.

Нормативни метод истраживања доминантно је коришћен у свим сегментима рада, док је историјскоправни метод истраживања био лимитирано коришћен с обзиром на постављене основе истраживања. Компаративни, односно упоредноправни метод коришћен је у анализи релевантних прописа домаћег права са иностраним правним решењима, у обиму и карактеру који су у складу са дефинисаним предметом, односно циљевима истраживања. Примена релевантних метода истраживања јесу директно у корелацији са општим предметом постављеног истраживања, дефинисаним оквиром истраживања, а у складу са циљевима и постављеним хипотезама.

У другом поглављу кандидат се осврнуо на савремени концепт државних финансија и улогу и значај јавних прихода. Искуство стечено претходних година довољан је показатељ да су стабилне јавне финансије важан и неопходан чинилац одрживог раста, али и предуслов за одговарајућу реакцију државе у кризним ситуацијама, попут пандемије коронавируса. Добра наплата јавних прихода, посебно у домену наплате пореза, која је праћена очекивано вишим привредним растом, значајно је утицала на смањење дефицита, као и јавног дуга који је још увек значајно испод границе од 60% из Мастрихтског уговора. Да би јавне финансије остале стабилне, а фискални оквир одржив, крајем 2021. године донете су измене Закона о буџетском систему, чије би најважније промене требале да се односе на редизајнирање бројних финансијских правила, како општих, тако и посебних, уз дефинисање одговарајућих консеквенци у случају да се исте не буду поштовале. Постоји општа усаглашеност мишљења да се омогући уравнотеженост и стабилност јавних финансија у периоду након пандемије коронавируса, како би се омогућило да привредни раст остане стабилан и да настави узлазним током. У исто време фискална политика ће свој фокус имати највише на смањење пореских оптерећења на рад, како би привреда неометано функционисала. Ниво јавних прихода који буду остварени наплатом пореза на добит правних лица директно ће зависити од привредног раста и профита који привреда буде остваривала у наредном периоду, као и од стабилности курса динара. Колико ће јавних прихода бити прикупљено зависиће од бројних економских показатеља на које утичу различита политичких збивања у земљи и свету. Да би се остварила ефикасна наплата јавних прихода потребно је темељно спроводити контролу пореских обвезника, као и низ антиевизионих мера, што има за циљ борбу против сиве економије. На пољу наплате пореза у претходном периоду остварени су значајни помаци и очекује се да се овај тренд настави и у будућности, у чему би требало да помогне и модернизација и трансформација органа Пореске управе. Друго поглавље ове дисертације има за циљ да представи систем јавних финансија у Републици Србији, као и фискалну политику која управља овим системом, као и да представи структуру и значај јавних прихода.

У трећем поглављу кандидат је представио порезе као облик јавних прихода и пореску политику коју спроводи Пореска управа у Републици Србији. На ближи начин, у овом поглављу дат је увид у то шта су порези, која су пореска начела и елементи пореза, као и врсте пореза који постоје у Републици Србији.

Порески систем Републике Србије је доста сложен, тако да порези имају врло значајну улогу у његовом функционисању. Та сложеност изражена је углавном кроз бројне и учестале измене пореских прописа и различитих подзаконских аката који се тумаче на више начина. У структури јавних прихода, порези представљају најбитнију ставку и буџету доприносе са више од 80%, а гледано према њиховој структури највише новца слива се од пореза на додату вредност (ПДВ) и акциза. Ово јасно показује да грађани највише доприносе буџетским приходима кроз свакодневне куповине, пошто се ПДВ плаћа у свим ситуацијама у којима дође до куповине одређене робе. С друге стране, порез на добит правних лица учествује свега са око 9% у структури пореза. Ако се погледа да и пореска стопа пореза на добит правних лица износи 15%, што је међу најнижим пореским стопама у Европи, види се да правна лица не пружају исти допринос буџету као и грађани и поред огромних профита које остварују. Оваква пореска политика правда се конкурентношћу и привлачењем страних инвеститора. Порез на доходак прикупља се по систему пропорционалног опорезивања, с тим да постоје одређене модификације. Пореска стопа за овај вид пореза такође је међу најнижима у Европи и износи 10%, тако да се са истом стопом опорезују и најниже плате радника и плате највиших менаџера и директора компанија. Истина, законом је одређено да се лица чији доходак прелази одређену границу додатно накнадно опорезују. У Републици Србији поред ПДВ-а, акцизе највише пуне државних буџет, што држава правда усклађивањем са правним законодавством Европске уније. Акцизама се опорезују нафта и нафтни деривати, кафа, алкохолна пића, дувански производи, а међу последње уведеним су и акцизе на електричну енергију за крајње кориснике. Задњих година, у Србији је евидентна ефикаснија наплата пореза, посебно ПДВ-а, а боља је и контрола пословања пореских обвезника. Простор за реформе постоји, поготово кроз усвојену стратегију модернизације Пореске управе која би требало да се изврши до 2025. године. У четвртом поглављу кандидат је анализирао институционални оквир заштите државних финансија. У овом делу рада указано је на надлежност Пореске управе и њену организациону структуру, као и на поступак наплате јавних прихода, показатеље успешне пореске политике, а дат је осврт и на процес трансформације Пореске управе у периоду од 2021. до 2025. године.

Пореска управа Републике Србије усвојила је средином 2021. године Акциони план трансформације од 2021-2025. године. Овим планом дефинисане су стратегије и временски оквир у којем ће се извршити промене у пореској администрацији како би се постигло њено боље функционисање, праћено електронском фискализацијом, ефикаснијом наплатом пореза, контролом пореских обвезника и пружањем квалитетнијих и свеобухватнијих услуга. Трансформација Пореске управе у наредном периоду има за циљ јачу борбу против сиве економије, а предуслов за ту борбу је модернизација инспектората Пореске управе који треба да врши надзор над спровођењем будућих реформи. Акционим планом је предвиђено консолидовање одређених организационих делова управе, раздвајање основних и споредних

активности. Бољим анализирањем ресурса потребних за одвијање пословних процеса постићи ће се напреднија организациона структура и адекватније управљање запосленима. Модел е-фискализације који је ступио на снагу почетком 2022. године пружиће могућност пореским органима да обављају проверу у реалном времену, утицаће на смањење трошкова и бољу ефикасност у раду. Прелазни период прилагођавања на модел е-фискализације траје од новембра 2021. године до краја априла 2022. године, након чега би требало да се примењује у пуном капацитету. Значајно је истаћи да ће порески обвезници имати помоћ државе у виду 100 субвенција по свакој локацији и исти износ за сваки додатни купљени фискални уређај. Од осталих мера предвиђених акционим планом, циљ је да се смањи време потребно за повраћај ПДВ-а пореским обвезницима, уз додатну опрезност како би се спречиле евентуалне преваре. Планирано је и да већи број великих пореских субјеката своје обавезе измирују преко Центра за велике пореске обвезнике, чији капацитети ће бити додатно унапређени.

Пето поглавље посвећено је правом оквиру заштите државних финансија кроз опис закона који покривају ову област, а то су: Закон о порезу на доходак грађана, Закон о порезу на добит правних лица, Закон о порезима на имовину, Закон о порезу на додату вредност (ПДВ), као и Кривични законик Републике Србије.

Пореско законодавство у Републици Србији подложно је бројним изменама, развојно оријентисаним, које за циљ имају усаглашавање са законодавством Европске уније, које прати изузетно строга казнена политика која се примењује према оним пореским обвезницима који не испуњавају своје обавезе у складу са прописима. То све као последицу има систем који је компликован и који би требало поједноставити кроз одређене реформе. Имајући у виду сву комплексност којом обилују законска решења која регулишу област јавних прихода, пред Пореску управу и пореске обвезнике свакодневно се постављају нови задаци и циљеви. Кроз реформу Пореске управе потребно је омогућити пореским стручњацима да стекну сва потребна знања да би били у могућности да на одговарајући начин спроводе пореске прописе у циљу јачања пореског система. Треба напоменути да је реформа пореског система у Републици Србији започела још 2001. године кад је на снагу ступио сет нових пореских закона. Главна промена представљала је доношење Закона о пореском поступку и пореској администрацији (ЗПППА), као и Закона о порезу на додату вредност (ПДВ). Порески систем Републике Србије формиран је на начин да је уз сваку врсту пореза везано одређено законско решење, уз доношење бројних подзаконских аката.

У шестом поглављу кандидат је ближе објаснио феноменолошки оквир избегавања плаћања пореза, односно пореске евазије. Представио је пореску евазију која се може јавити у два облика, као законита и друга противзаконита, која представља пореску утају. У овом делу кандидат је и указао на пореску евазију у привредним субјектима и колико она утиче на појаву сиве економије.

Пореска евазија, тј. избегавање плаћања пореза је активност којој су склоне све земље,

невезано за њихову развијеност и систем друштвеног уређења и представља озбиљан проблем за свако друштво. Када је Република Србија у питању, пореска евазија је један од узрока великих раслојавања која се јављају у друштву. Ради се о појави која не може лако да се искорени и због тога је њено присуство очекивано и у наредном периоду, баш као што је постојала и до сада. Оно што се може учинити је да се њено деловање сведе у оквире који се могу контролисати и који су прихватљиви, како би се елиминисали ефекти који могу негативно да утичу на друштво. Проблем пореске евазије још више добија на значају кад се погледа са каквим се све дефицитима јавних финансија суочавају многе државе на свету. Да би се ближе схватио појам пореске евазије, довољно је рећи да је реч о радњама које порески обвезник предузима са циљем да избегне плаћање пореза. Те радње могу бити законите и незаконите, када се јавља кривично дело пореске утаје. Пореска евазија један је од главних узрочника смањеног прилива средстава у државни буџет и подстиче нарушавање основних друштвених вредности. Да би држава и друштво могли нормално да функционишу и како би се јавне потребе финансирале, потребно је да се приходи убирају од пореза. Све то је могуће једино у ситуацији кад је пореска евазија на изузетно ниском нивоу, а да би се тај ниво достигао пореске власти морају да обављају своје послове што је ефикасније могуће. Како би се проблем уочио и спречио правовремено, потребно га је адекватно идентификовати, и све узроке које до евазије доводе. Пореска евазија директно онемогућава равномерну расподелу пореза међу становништвом. Због тога је потребно утврдити разлоге постојања отпора међу пореским обвезницима за плаћање пореза и по закону такво искористити све доступне механизме да се такво понашање санкционише, да би се пореска евазија довела до нивоа који је подношљив за друштво. Република Србија мораће да усклади своје пореско законодавство и прописе са прописима Европске уније, чији члан жели да постане. То ће у будућности подразумевати и увођење додатних пореских кривичних дела, као и измену неких постојећих.

Седмо поглавље представља анализу превентивних механизма за спречавање избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката, какве су карактеристике тих мера и колику улогу у спровођењу имају органи Пореске управе.

Неплаћање пореза недвосмислено наноси штету друштву и последице могу да буду велике. Потребно је предузети различите мере у сузбијању пореске евазије, а сведоци смо да само репресивне мере не могу да дају одговарајуће резултате. У том смислу, више пажње требало би поклонити превентивним мерама, што подразумева да се морају ангажовати бројни друштвени субјекти. Али кад се погледа стање у друштву, лако се долази до закључка да су превентивне мере често неефикасне и да нису организоване на одговарајући начин. Да би њихова ефикасност била побољшана оне се морају боље испланирати како би се утицало на смањење узрока који доводе до настанка пореске евазије. Кад је у питању активност државе, она се мора сконцентрисати на развијање пореског морала првенствено, као и на ширење пореске пропаганде у друштву обавештавајући јавност колики је значај плаћања пореза и какву

корист друштво има од тога. Такође, потребно је и да порески инспектори поседују довољно знања и образовања да могу на терену да спроведу бројне мере превенције и на што бољи начин информишу и едукују пореске обвезнике о значају сузбијања пореске евазије. Ова борба може бити успешна једино уколико је производ заједничких залагања свих субјеката у друштву који су укључени у процесе финансирања државе. Не треба изоставити као значајну меру превенције пореске евазије и честе и квалитетне контроле пореских обвезника на терену. У пракси, тренутно, пореска контрола је више усредсређена на контролисање издавања фискалних рачуна, уместо да се врши дубинска контрола привредних субјеката и то оних великих, који углавном у највећој мери врше пореске утаје. Успех пореске контроле зависи у многоме и од сарадње државних органа, на првом месту Пореске управе, МУП-а и Тржишне инспекције. Данас је ова сарадња интензивна и још више је побољшана увођењем Пореске полиције. Потребно је да се и Пореска управа трансформише на одговарајући начин како би све превентивне мере могле да се ефикасније спроводе у пракси.

У осмом делу указано је на репресивне мере спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката, које државни порески органи у много већој мери користе како би осигурали већу наплату пореза међу пореским обвезницима..

Поред превентивних мера у сузбијању пореске евазије, држава располаже и са репресивних мерама које се много више примењују, а односе се на спровођење прекршајних и кривичних поступака против свих оних пореских обвезника за које се утврди да не испуњавају пореске обавезе према држави. Да би репресивне мере имале смисла потребно је да се оне доследно примењују. До сада се као најбоља показала комбинована примена превентивних и репресивних мера. Овакав начин деловања у борби против пореске евазије ствара климу која је изузетно повољна за нормално функционисање пореског система. Порески инспектори на терену углавном делују репресивно према пореским обвезницима изрицањем казни, било да се су оне оправдане или не. Порески инспектори данас много више излазе на на терен а њихов рад се цени не по томе колико су успели привредних субјеката да уведу у легалне пословне воде, него колико су казни налисали. Кад превентивне мере не дају резултате у спречавању пореске евазије наступају репресивне мере. Казне са пореске прекршаје имају за циљ да пошаљу опомену пореским обвезницима да је за нормално функционисање државе од велике важности да се пореске обавезе извршавају на време. Репресивне мере у развијеним правним системима као основну имају новчану казну за пореске деликте. Поред тога изричу се и мере забране обављања одређене делатности у одређеном временском периоду, као и одузимање легитимације пореским обвезницима. Као алтернативна мера новчаним казнама за одређена дела изриче се и затворска казна, као и комбинација новчане и затворске казне.

Девети део рада чини емпиријско истраживање које се односи на обим, динамику и структуру пореских кривичних дела у Републици Србији од 2011-2021 године.

Да би излагање о пореским кривичним делима било свеобухватно и целовито, потребно

је да поред теоријске анализе законских решења ових кривичних дела у Републици Србији од најстаријих писаних правних споменика до данас, као и у упоредном кривичном законодавству, посветимо одређену пажњу и њиховој анализи у судској и статистичкој пракси. Наиме, правни прописи нису само апстрактни појмови садржани у правним актима, већ налазе свој смисао у свакодневной пракси у различитим облицима и видовима испољавања.

Десети део рада чини закључак кандидата о истраживању, након тога је наведена коришћена литература.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидат је у последњем сегменту рада изнео своје закључке истраживања. Кандидат је сумирао све резултате до којих је дошао у истраживању. У оквиру овог дела рада, кандидат је систематизовао круцијалне знања и закључке до којих је дошао, а који су повезани са предметом истраживања, дефинисаним циљевима, као и провере постављених хипотеза. Постављен предмет истраживања јесте разрађен кроз циљеве и задатке истраживања, као и кроз проверу постављених хипотеза. У раду је спроведено теоријско и емпиријско истраживање.

У оквиру теоријског дела истраживања, кандидат је уважио претходно постављену структуру истраживања.

Предмет ове докторске дисертације заснован је на идентификовању институционалних и нормативних оквира који су стављени у службу заштите јавних финансија и њихову улогу коју имају у спречавању избегавања плаћања пореза. У складу с тим постављене су хипотезе у раду са циљем да се уз подробно истраживање дође и до њихове потврде. Кроз рад је у више наврата истакнуто да Пореска управа, као посебан орган државне управе има институционални задатак да посредно и непосредно штити јавне финансије у Републици Србији. Закон о буџетском систему, као нормативни акт уз велики број подзаконских прописа (уредбе, правилници) регулише систем јавних прихода. Поред тога, у системима локалних самоуправа регулисани су посебни елементи којима се утврђује и врши наплата појединачних јавних прихода, што потврђује и прву хипотезу у раду којом се тврди да постоји довољно развијен ниво институционалног и нормативног оквира заштите интереса државних финансија у Републици Србији.

Држава кроз превентивне и репресивне мере остварује институционални и правни оквир заштите јавних финансија и настоји да спречи све активности у избегавању плаћања пореза. Порески систем организован је на начин да је сваки порез регулисан појединачним законским актима, међу којима су Кривични законик, Закон о пореском поступку и пореској администрацији Закон о порезу на добит правних лица, Закон о порезу на доходак физичких лица, Закон о порезу на додату вредност, Закон о имовини. За њихово спровођење одговорни су сви државни органи, а на првом месту Министарство финансија и Пореска управа, Министарство унутрашњих послова,

Комунална милиција и др. Овиме се и потврђује друга хипотеза у раду да држава институционално и нормативно врши заштиту и ради на спречавању избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката.

Велики проблем представља и корупција која је присутна у свим порам друштва и механизми за њено сузбијање, међу којима и важни антикорупцијски закони нису до сада дали задовољавајуће резултате. Ради се о процесу који мора да се спроводи доследно и одговорно и који мора да обједини све актере у друштву. Број кривичних дела корупције која су процесуирана пред судским органима је исувише мали у поређењу са бројем појава на које се основано сумњало и указивало у јавности. Да би се предупредила корупција, потребно је побољшати и положај запослених у органима пореске управе, посебно пореских инспектора који су у директном контакту са привредним субјектима. Низак ниво њихових зарада може директно да утиче на примање мита у различитим облицима, када инспектори чине бројне уступке пореским обвезницима у смислу одлагања рокова за плаћање, умањења пореских обавеза и неподношења пријава против привредних субјеката. Све напред наведено је доказ да држава има недовољно развијен спектар мера и механизма који су у функцији спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката који имају превентивни карактер и да је потребно много више радити на унапређењу ових мера, чиме је потврђена и трећа хипотеза у раду.

Циљ државе је очигледно да наплати шта може од пореза, јер од затворских казни нема превелике користи. Због психолошког утицаја потребно је да постоји кривична одговорност и запрећена казна затвора. У емпиријском делу рада спроведена је анализа система кривичних санкција прописаних за пореску утају у Србији у периоду 2011-2020 која показује да држава има развијен ретрибутивни односно казни нормативни оквир којим се штити односно спречава избегавање плаћање пореза у пословању привредних субјеката, чиме се потврђује и четврта хипотеза, али делимично. Неадекватно кажњавање пореских утајивача може „послати негативну поруку“ осталим пореским обвезницима да се и они могу тако понашати, јер ће остати некажњени или ће бити благо кажњени. Отуда, сузбијање пореске утаје у великој мери зависи не само од прописаног система кривичних санкција него и од њихове примене у пракси. Забрињавајући су подаци из праксе који показују да је у Србији приметна блага казнена политика судова. Поред кажњавања учиниоца кривичног дела, изрицање кривичних санкција има за циљ постизање специјалне превенције, која подразумева да ће се кажњавањем учинилац одвратити од вршења таквих криминалних радњи у будућности. Такође, изрицање адекватних кривичних санкција је битно и са аспекта генералне превенције.

VI ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Спроведеним истраживањем јесте се дошло до очекиваних резултата. Обављено истраживање јесте у целом обиму било спроведено у складу са дефинисаним предметом истраживања. Аналитички коментари легислативних решења јесу интегрисани у целокупно истраживање. На крају, спроведено емпиријско истраживање јесте успешно реализовано, у обим и карактеру који је био могућ на основу доступности релевантних извора. Предмет ове докторске дисертације заснован је на идентификовању институционалних и нормативних оквира који су стављени у службу заштите јавних финансија и њихову улогу коју имају у спречавању избегавања плаћања пореза. Кроз примену адекватних метода истраживања постављене хипотезе су потврђене.

VII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

- 1. Да ли је докторска дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ?**

Докторска дисертација је писана у складу са образложењем које је наведено у пријави теме.

- 2. Да ли докторска дисертација садржи све битне елементе ?**

Докторска дисертација садржи све битне елементе, који су предвиђени за овакву врсту рада.

3. По чему је докторска дисертација оригиналан допринос науци.

Предмета оријентација истраживања задовољава потребе правне науке за овим видом усмереног истраживања. Са становишта потреба науке, предмет докторске дисертације јесте правно и научно аутентичан, нормативно актуелан и друштвено потребан. Резултат истраживања јесте рад научног карактера у обиму и карактеру који представља оригинални допринос правној науци који ће указати на институционалне и правне мехеназме превентивне и казнене заштите државних финансија који су у функцији спречавања избегавања плаћања пореза у пословању привредних субјеката. Резултати истраживања биће од значаја како за научну заједницу у области правних наука, тако и за ширу друштвену заједницу, јер ће њени резултати бити од утицаја и на подизање опште друштвене свести о потреби институционалне и правне заштите свих облика јавних прихода, а посебно пореза као доминанте врсте јавних прихода. Предмет и циљ докторске дисертације, значај и актуелност истраживања, његов обим и дomet, као и методолошки приступ истраживању, њен хипотетички оквир и потврђеност хипотеза, говоре у прилог научном доприносу теорији и пракси.

4. Недостаци докторске дисертације и њихов утицај на резултат истраживања.

Нема недостатака у докторској дисертацији који би утицали на резултат истраживања.

На основу укупне оцене докторске дисертације, комисија предлаже:

да се прихвати Извештај о оцени докторске дисертације кандидата Ивице Петровић, под називом: **ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ПРАВНИ ОКВИР ПРЕВЕНТИВНЕ И КАЗНЕНЕ ЗАШТИТЕ ДРЖАВНИХ ФИНАНСИЈА У ФУНКЦИЈИ СПРЕЧАВАЊА ИЗБЕГАВАЊА ПЛАЋАЊА ПОРЕЗА У ПОСЛОВАЊУ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА.**

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Мирко Кулић, председник комисије

Проф. др Предраг Мирковић, члан комисије-ментор

Проф. др Драган Симеуновић, члан комисије